

**ЕПІЗООТИЧНА СИТУАЦІЯ ЩОДО ДЕМОДЕКОЗУ ТА САРКОПТОЗУ
М'ЯСОЇДНИХ ТВАРИН В УМОВАХ «ВЕТЕРИНАРНОЇ КЛІНІКИ
ДОКТОРА МЕДВЕДЄВА» (М. КИЇВ)**

Згозінська О.А.

Житомирський національний агроекологічний університет

к.вет.н., доцент

ORCID: 0000-0003-4622-6307 ksenya_sss@ukr.net

Горіна В.В.

студентка ОС «Магістр»

Гетманова Ю.А.

студентка ОС «Магістр»

Житомирський національний агроекологічний університет

Акарози домашніх непродуктивних тварин належать до епізоотичних інвазійних захворювань, які мають високу контагіозність та можливість необмеженого розповсюдження. Поширення ектопаразитарних захворювань пов'язане із збільшенням контактів між тваринами внаслідок міграції населення, ввезенням з інших регіонів собак і котів, не адаптованих до місцевих умов, антисанітарним станом місць їх виходу та неконтрольованою кількістю бродячих собак та лисиць. Найбільш поширеними серед ектопаразитарних захворювань дрібних свійських тварин в умовах великих міст є акарози, (нотоедроз, саркоптоз, отодектоз, демодекоз). Епізоотична загроза щодо демодекозу м'ясоїдних набуває значного поширення. Найчастіше демодекоз перебігає латентно, оскільки значна частина собак є лише носіями кліща роду *Demodex canis*, а клінічні прояви відсутні; у котів демодекс (*Demodex cati*) зустрічається досить рідко. Збудник в організмі зараженої тварини починає активно розмножуватись та проявляє себе у вигляді специфічних клінічних симптомів лише у тому випадку, коли імунні системи організму ослаблені.

Постановка діагнозу ускладнюється специфічними клінічними проявами хвороби та необхідністю проведення додаткових лабораторних досліджень. У зв'язку з цим значна частка випадків захворювань залишається не діагностованою і офіційно не реєструється.

Метою нашої роботи було: з'ясувати епізоотичну ситуацію та тенденції розповсюдження демодекозу і саркоптозу серед м'ясоїдних тварин на базі «Ветеринарної клініки доктора Медведєва» (м. Київ) у період з 2009 по 2019 рр.

Згідно даних Журналу реєстру тварин за 2009-2019 рр. серед загальної кількості собак із дерматологічними проблемами (1439 тварин) остаточний діагноз «демодекоз» був поставлений 221 (15,3%) особині, а «саркоптоз» – 58 особинам (4%) від загальної кількості дерматологічних оглядів. Також у цей період було зареєстровано 4 випадки демодекозу котів. Щодо саркоптозу котів, за весь період роботи «Ветеринарної клініки доктора Медведєва» (2006-2019 рр.) жодного випадку інвазії виявлено не було.

Як показано в таблиці, у період з 2016-2017 рр. спостерігався незначний спад інтенсивності інвазії (II) *Demodex canis*.

Таблиця.

Динаміка ураження собак акарозами у період 2009-2019 рр.

Рік	Ураження тварин <i>Demodex canis</i>		Ураження тварин <i>Sarcoptes canis</i>		Кількість пацієнтів з дерматологічними проблемами
	кількість випадків	%	кількість випадків	%	
2009	7	7,8	1	1,1	89
2010	9	8,5	2	1,9	105
2011	11	11,1	1	1	99
2012	11	10	4	3,6	110
2013	10	7,8	6	4,7	127
2014	13	14	4	4,4	90
2015	28	21	8	6,1	131
2016	32	23,7	6	4,4	135
2017	28	15,9	8	4,5	176
2018	36	18	9	4,5	198
2019*	36	20	9	5	179

*станом на 25.09.2019

Можна припустити, що даний факт пов'язаний з випуском на ринок України новітнього інсектоакарициду з діючою речовиною флураланер, який і до сьогодні вважається найефективнішим. Однак після 2017 р. кількість зареєстрованих випадків демодекозу зростала. Це може бути пов'язано з наступними факторами: сумніви у власників щодо безпечності препарату, оскільки він проявляє 99,9% ефективності захисту тварин від всіх акарозів; висока вартість препарату.

У більшості здорових тварин невелика кількість *Demodex canis* не викликає клінічних проявів захворювання. За умов нормального стану імунної системи тварини організм контролює популяцію кліщів. Якщо з певних причин імунна система ослабла, підшкірний кліщ починає активно розмножуватись. До таких причин можна віднести гормональні або онкологічні захворювання, спадкову схильність, застосування ліків, які пригнічують імунні реакції

(глюкокортикостероїди, хіміотерапевтичні препарати), поствакцинальне зниження імунітету, погане утримання та догляд за тваринами.

За статистичними даними «Ветеринарної клініки доктора Медведєва» можна прослідкували породну схильність собак до демодекозу: німецькі вівчарки (24%), французькі бульдоги (19%), шарпеї (16%), стафордширські тер'єри (8%), джек-рассел тер'єри (8%), безпородні собаки (11%) та інші породи (14%).

Було виявлено і вікову динаміку демодекозу у м'ясоїдних тварин. Так, найчастіше захворювання діагностували у собак віком до 1 року (53,3%), 33% складала група віком від 1 до 5 років, і лише 13,7 % складала група тварин старше 5 років.

На нашу думку, висока ІІ цуценят пов'язана з незрілістю імунної системи та зараженням від хворих самок, в організмі яких, через гормональні дисфункції (тічки, щеніння), відбуваються рецидиви. Важливо відмітити, що з 53,3% тварин у 11% захворювання реєструвалося у поствакцинальний період. У собак віком від 1 до 5 років спостерігалась переважно локалізована форма демодекозу і лише поодинокі випадки генералізованої та пустульозної форм. У тварин старше 5 років (13,7%) переважає локалізована форма, відмічаються поодинокі випадки генералізованої форми; стосовно пустульозної форми дані відсутні.

Саркоптоз собак викликається коростяним кліщем *Sarcoptes scabiei variety canis*. Інтенсивність розвитку даної епізоотії пов'язана з тим, що саркоптоз надзвичайно контагіозне захворювання, при цьому зараження відбувається під час прямого та непрямого контакту. Частіше захворювання реєструють в притулках для тварин та в сільській місцевості, що прилегла до лісових угідь.

В порівнянні з демодекозом, відсоток уражених м'ясоїдних досить незначний, проте спостерігається поступове збільшення кількості хворих тварин (табл.). У дослідних собак (58 випадків) не прослідковується сезонної або вікової схильності. На саркоптоз хворіють всі тварини з сімейства псових,

але основним джерелом передачі збудника прийнято вважати хижих лисиць. Так, нами було відмічено, що серед інвазованих коростяними кліщами собак 73,7% складають тварини мисливських порід: німецький жорсткошерстий лягавий собака, німецький ягдтер'єр, курцхаар; 26,3% інші породи. Виходячи з цього, можна зробити висновки, що власники собак недостатньо обізнані щодо шляхів передачі саркоптозу через контакт з лисицями.

Найхарактернішими симптомами саркоптозу є наявність кірочок по краю вушної раковини та отопедальний рефлекс, що було виявлено у близько 90% діагностованих тварин. Досить часто, приблизно у 75% випадків, на місцях механічної травматизації (через сильний свербіж), хвороба ускладнювалась бактеріальною інфекцією, що значно подовжувало період лікування тварини (в окремих випадках до 4-ох тижнів). У кількох пацієнтів реєструвався рецидив саркоптозу, це пов'язано з тим, що власники тварин, як з'ясувалося пізніше, не виконували рекомендацій щодо гігієни утримання тварини та профілактичних обробок акарицидними препаратами.

Висновки: за даними «Ветеринарної клініки доктора Медведєва» (м. Київ) з 2009 по 2019 рр. спостерігається збільшення випадків демодекозу (з 7,8 до 20 %) та саркоптозу м'ясоїдних (з 1,1 до 5 %). Найбільш поширеною є локалізована форма демодекозу; більшість зареєстрованих випадків хвороби спостерігаються у тварин віком до 1 року. Більшість хворих собак відноситься до мисливських порід, що пов'язано із контактом з лисицями як основним джерелом передачі збудника.